

Skupština Kantona Sarajevo
Admela Hodžić, zastupnica u Skupštini Kantona Sarajevo
Aljoša Čampara, zastupnik u Skupštini Kantona Sarajevo (NIP)
Sarajevo, 16.12.2025. godine

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Kanton Sarajevo
Skupština Kantona Sarajevo
N/r predsjedavajućeg
Vlada Kantona Sarajevo
N/r premijera
Ministarstvo zdravstva Kantona Sarajevo,
Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo,
Ministarstvo za nauku, visoko obrazovanje i mlade Kantona Sarajevo,
Ministarstvo za rad, socijalnu politiku raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo

ZASTUPNIČKA INICIJATIVA

Na osnovu čl. 106. i 213. stav (1) Poslovnika Skupštine Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 41/12-Dруги novi prečišćeni tekst, 15/13, 47/13, 47/15, 48/16, 9/20, 14/20, 16/22, 17/22-Ispravka i 47/24) podnosimo inicijativu Vladi Kantona Sarajevo, Ministarstvu zdravstva Kantona Sarajevo, Ministarstvu za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo, Ministarstvu za nauku, visoko obrazovanje i mlade Kantona Sarajevo i Ministarstvu za rad, socijalnu politiku raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo, kojom tražimo sljedeće:

- Da se pristupi izradi posebnog zakona ili drugog propisa, kojim bi se regulisala nabavka i distribucija pomagala za osobe s invaliditetom, što uključuje korištenje novih asistivnih tehnologija koje se objektivno ne mogu svrstati u medicinske sprave, jer osobe s invaliditetom u Kantonu Sarajevo ostvaruju pravo na pomagala po Uredbi o obimu, uslovima i načinu ostvarivanja prava osiguranih lica Kantona Sarajevo na medicinska sredstva („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 22/20).
- Da se napusti strogi medicinski pristup i da se pomagala/asistivne tehnologije obezbjeđuju po individualnom pristupu, što znači stvarnim potrebama osobe sa invaliditetom.

- Da se u pripremi novog pristupa u oblasti asistivnih tehnologija, uključe Ministarstvo zdravstva Kantona Sarajevo, Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo, Ministarstvo za nauku, visoko obrazovanje i mlade Kantona Sarajevo, Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo i predstavnici Koordinacionog odbora organizacija osoba sa invaliditetom Kantona Sarajevo.
- Da se u narednoj budžetskoj godini formira novi ekonomski kod, odnosno posebna budžetska pozicija i planiraju sredstva, gore navedenih ministarstava, kako bi se mogla planirati sredstva kojima će se finansirati nabavka i distribucija pomagala / asistivnih tehnologija, koje se ne vode kao medicinske sprave i ne mogu se obezbijediti u okviru programa koji finansira Zavod zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo.

OBRAZLOŽENJE

Prijedlog na Nacrt Budžeta za 2026. godinu bio je ujedno i inicijativa koju smo uputili prema Vladi Kantona Sarajevo i nadležnim ministarstvima sa zahtjevom da se u Prijedlogu Budžeta Kantona Sarajevo za 2026. godinu planiraju posebna sredstva za obezbjeđenje savremenih asistivnih tehnologija - pomagala za osobe sa invaliditetom, odnosno otvore nove budžetske pozicije za ovu namjenu.

Osobe sa invaliditetom u Kantonu Sarajevo ostvaruju pravo na pomagala po Uredbi o obimu, uslovima i načinu ostvarivanja prava osiguranih lica Kantona Sarajevo na medicinska sredstva („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 22/20).

Pored toga što je broj pomagala ograničen, javlja se i problem zbog neadekvatne definicije, jer se ista vode kao medicinska pomagala (medicinska sredstva). Ovo podrazumijeva da se i dalje u pristupu koristi medicinski model, iako svi domaći i međunarodni dokumenti koji se odnose na oblast invalidnosti, predviđaju napuštanje ovog modela i prelaženje na model socijalne integracije zasnovane na ljudskim pravima. Način dodjele pomagala preko Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo je samo u određenoj mjeri održiv, jer se

mnoga savremena pomagala, ne mogu tretirati medicinskim spravama, već podrškom za inkluziju osoba sa invaliditetom, u svim segmentima privatnog i društvenog života.

Standardna pravila za izjednačavanje mogućnosti za osobe sa invaliditetom, UN Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom, Preporuke UN Komiteta za prava osoba sa invaliditetom, koje su dostavljene BiH, te mnoge deklaracije koje je BiH potpisala, traže od države da obezbijedi mogućnost da osobe sa invaliditetom mogu dobiti pomagala koja su im neophodna u svakodnevnom funkcionisanju.

Treći Kongres osoba sa invaliditetom u BiH, koji je održan u oktobru 2025. godine, a koji je bio posvećen upravo asistivnim tehnologijama, svojim zaključcima insistira da se u našoj državi promijeni pristup u obezbjeđivanju i distribuciji asistivnih tehnologija. To znači, da se pored pomagala koja se mogu dobiti kroz Zavod zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo, obezbijede i pomagala koja su neophodna osobama sa invaliditetom u svakodnevnom životu, a posebno u oblasti obrazovanja, zapošljavanja i zadovoljavanja drugih potreba, na način kako to rješavaju i građani bez invaliditeta.

Također, na okruglom stolu, koji je organizovao Koordinacioni odbor organizacija osoba sa invaliditetom Kantona Sarajevo, 18.11.2025. godine, usvojenim zaključcima su obuhvaćeni i zahtjevi osoba s invaliditetom Kantona Sarajevo, kojima su savremene asistivne tehnologije - pomagala za osobe sa invaliditetom neophodna za obavljanje svakodnevnih životnih potreba.

Također, na okruglom stolu, koji je organizovao Koordinacioni odbor organizacija osoba sa invaliditetom Kantona Sarajevo, 18.11.2025. godine, usvojeno je nekoliko zaključaka.

Na okruglom stolu su usvojeni zaključci i preporuke kako slijedi:

1. Da se kod nadležnih institucija u Kantonu Sarajevo insistira da obezbijede distribuciju pomagala za osobe sa invaliditetom, naročito onih pomagala koja se ne mogu nabaviti u postojećim kompanijama koje se bave distribucijom ortopedskih i drugih pomagala. Moguće rješenje je da JU Apoteke Sarajevo, u svoj program uvrsti distribuciju tih pomagala;
2. Pokrenuti inicijativu prema Ministarstvu zdravstva Kantona Sarajevo i Zavodu zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo, da se pristupi izmjeni postojeće Uredbe

o pomagalicima, s ciljem da se promijeni pristup u nabavci pomagala, da se poveća participacija od strane Zavoda, kako bi se mogla nabavljati kvalitetnija pomagala i da se skрати rok trajanja pojedinim pomagalicima. U komisiju koja će pripremati izmjenu Uredbe treba uključiti i osobe sa invaliditetom;

3. Prema Vladi Kantona Sarajevo pokrenuti inicijativu da se izvrši detaljnija analiza u oblasti koja se odnosi na asistivne tehnologije. Da se napusti strogi medicinski pristup i da se pomagala/asistivne tehnologije obezbjeđuju po individualnom pristupu, što znači stvarnim potrebama osobe sa invaliditetom. Bilo bi najefikasnije da se donese poseban zakon ili neki drugi propis, kojim bi se regulisala nabavka i distribucija pomagala, što uključuje korištenje novih asistivnih tehnologija koje se objektivno ne mogu svrstati u medicinske sprave, što je sada slučaj. U pripremi novog pristupa, u oblasti asistivnih tehnologija, treba uključiti Ministarstvo zdravstva Kantona Sarajevo, Ministarstvo za odgoj i obrazovanje, Ministarstvo za nauku, visoko obrazovanje i mlade, Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo i predstavnike Koordinacionog odbora organizacija osoba sa invaliditetom Kantona Sarajevo.
4. Predložiti Vladi Kantona Sarajevo i zagovarati da se u budžetu Kantona Sarajevo planira posebna budžetska pozicija iz koje će se finansirati nabavka i distribucija pomagala / asistivnih tehnologija, koje se ne vode kao medicinske sprave i ne mogu se obezbijediti u okviru programa koji finansira zdravstveno osiguranje.

- **Značaj asistivne tehnologije za inkluziju u obrazovanju**

Asistivna tehnologija velika je pomoć **djeci s teškoćama u razvoju**, ali nažalost, zbog visoke cijene, teško je nabaviti. Djeca s teškoćama u razvoju trebaju dodatnu pomoć kako bi učili, ali i komunicirali sa svijetom oko sebe. Asistivna tehnologija im omogućuje da pomoću različitih tehnološki naprednih pomagala, povećaju, održavaju ili poboljšaju svoje mogućnosti. Osim toga, asistivna tehnologija i pomagala omogućuju osobama s poteškoćama u razvoju veći stepen nezavisnosti i samostalnosti, a time i bogatiji i aktivniji život. U nekim slučajevima, korištenje

takve tehnologije omogućuje pristup sadržajima, koji bi učenicima u suprotnome, u bili teško ili potpuno nedostupni. Opremanjem odgojno-obrazovnih ustanova te dostupnošću asistivne tehnologije, djeci s teškoćama u razvoju, omogućava se razvoj i napredak na njihov, individualan način.

Programi edukacije trebaju biti usmjereni ka sticanju stručnih kompetencija o efikasnom korištenju asistivne tehnologije u obrazovnim aktivnostima, te odabiru adekvatne opreme, u skladu potreba djece s teškoćama u razvoju. Uz edukacijsku podršku, u sklopu projektata edukacijsko-rehabilitacijskih koji za cilj treba da ima i podizanje svijesti javnosti o načinu komunikacije djece s teškoćama razvoju te važnosti inkluzivnog obrazovanja. Uz izrađene sadržaje i edukacije, uspostaviti i kvalitetnu mrežu saradnje odgojno-obrazovnih ustanova, razmijeni iskustava, primjere dobre prakse iz okruženja, te uspostaviti platforme za daljnju saradnju i unapređenje obrazovnog rada s djecom s teškoćama u razvoju uz asistivne tehnologije.

U asistivnu tehnologiju spadaju visokotehnološki i niskotehnološki prilagođeni hardver i softver koji djeci s teškoćama u razvoju pomaže u komunikaciji i usvajanju znanja. U pravilu obuhvata opremu koja je vezana uz upotrebu digitalne tehnologije, računala, mobitela i elektroničkih sprava, u kojoj se ne koristi umjetna inteligencija. Odgojno-obrazovne ustanove trebaju biti opremljene asistivnom tehnologijom koja bi se odnosila na komunikacijsku opremu, odnosno komunikatorima, uređajima koji prate pokrete očiju, omogućuju snimanje i reprodukciju, uređajima s govornim jedinicama, posebnim tabletima, pametnim pločicama, komunikacijskim knjigama i sl. Osim komunikacijske opreme ustanove trebaju biti opremljene i drugim kategorijama asistivne tehnologije: komunikacijskim softverima koji omogućavaju učenje raznih vještina, čitanje, pisanje; opremom za oštećenje vida, kao što su povećala, Brailleove bilježnice, brajlični redak; opremom za pozicioniranje koja osigurava optimalan pristup i upotrebu asistivne tehnologije u skladu sa specifičnim potrebama korisnika, od koje je najkorištenija oprema za potpomognutu komunikaciju te srednjetehnološku opremu široke/univerzalne primjene.

- **Značaj asistivne tehnologije za inkluziju u svakodnevnom životu**

Pojam asistivna tehnologija (AT) odnosi se na sve uređaje i pomagala, uključujući ona industrijski proizvedena ili krojena i adaptirana u skladu s individualnim potrebama,

koja se koriste s ciljem povećanja, održavanja ili poboljšanja funkcionalnih sposobnosti osoba sa teškoćama.

Asistivna tehnologija je bilo koji dio opreme, softverskog programa ili proizvodnog sistema koji povećava, održava ili poboljšava funkcionalne sposobnosti osoba s invaliditetom. Ovi opsežni alati kreću se od niskotehnoloških do visokotehnoloških i prilagođeni su individualnim potrebama, preferencijama i specifičnim ciljevima korisnika.

Osobe koje mogu imati koristi od asistivne tehnologije uključuju one sa:

- Preprekama u pokretljivosti zbog traumatske povrede, paralize, amputacije ili drugih stanja
- Vizuelne barijere zbog sljepoće ili slabog vida
- Gubitak sluha
- Kognitivne i teškoće u učenju
- Teškoće u govoru ili komunikaciji
- Neurološka stanja poput cerebralne paralize, multiple skleroze ili traumatske povrede mozga
- Osobe s mišićnom distrofijom
- Starije odrasle osobe koje se suočavaju s problemima povezanim sa starenjem

Niskotehnološka pomoćna tehnologija odnosi se na jednostavne, često neelektronske alate ili uređaje koji su dizajnirani da pomognu pojedincima u obavljanju svakodnevnih zadataka. Neki primjeri niskotehnološke pomoćne tehnologije uključuju komunikacijske ploče, štapiće za usta, ručke za patentne zatvarače, držače za olovke ili povećala.

Visokotehnološka asistivna tehnologija je sofisticiranija i sadrži digitalne ili elektronske komponente, često sa kompjuterizovanim funkcionalnostima. Visokotehnološka asistivna tehnologija može uključivati prilagođena invalidska kolica, otvarače vrata, programe za prepoznavanje govora, sisteme za pretvaranje teksta u govor, jedinice za kontrolu okoline i još mnogo toga.

Katalog asistivne tehnologije može se pronaći u Uredu za podršku studentima Univerziteta u Sarajevu UPS. Ured za podršku studentima opremljen je asistivnom tehnologijom koju

mogu koristiti i studenti i akademsko nastavno osoblje. Kako bi ostvarili pravo na njenu upotrebu, studenti trebaju biti registrirani u Uredu i proći obuku za korištenje.

Molimo nadležne da što prije razmotre ovu inicijativu i pristupe njenoj realizaciji.

Sarajevo, 16.12.2025. godine

Admela Hodžić

Aljoša Čampara